

JAK ZVELEBIT UČITELSTVÍ¹

Jindřich BEČVÁŘ

Abstrakt

První část příspěvku rekapituluje současný neutěšený stav učitelského vzdělávání, druhá navrhuje možnou cestu k nápravě. Předkládá mechanismus profesního růstu učitelů založený na dvoustupňovém systému atestací.

HOW TO CULTIVATE TEACHING

Abstract

The first part of this contribution summarizes the unhappy current state of teacher education, while the second part suggests a possible way of rectification. It offers a system of professional growth based on a two-stage evaluation process.

Úroveň školství i úroveň vzdělanosti v naší zemi závisí ve značné míře na všestranně kvalitním působení učitelů. Zkvalitnění práce učitelů dosáhneme zejména zlepšením práce fakult vychovávajících učitele, zlepšením pracovních podmínek učitelů na školách, zlepšením ekonomického i morálního ocenění učitelů všech stupňů a typů škol, pestrým a kvalitním dalším vzděláváním učitelů (v oboru i v jeho vyučování), diferenciací mezi učiteli, aktivizací učitelů atd. Půjde však o složitý a dlouhodobý proces, ve kterém musí hodně práce vykonat sami učitelé. ([3], str. 26)

Těmito slovy jsem roku 1993 uvedl svůj třetí článek o atestacích nazvaný *Atestace pro učitele škol třetího stupně* [3] (viz též [1] a [2]). Od té doby již uplynulo více než patnáct let a situace v našem školství se nezlepšila (viz např. [4], [5], [6], [10]). Některé úvahy o různě koncipovaných atestacích a kariérním řádu učitelů se čas od času objevovaly jak počátkem devadesátých let, tak později (viz např. [13], [14], [7]), a v posledních měsících opět nabyly na aktuálnosti (viz např. [9]). Závažným problémem, který s atestacemi či kariérním řádem učitelů souvisí, je uvedení absolventů učitelského studia do jejich každodenní práce ve škole (viz např. [11] a [12]).

Neblahý současný stav

V posledních letech pozoruji při výchově budoucích učitelů² řadu negativních jevů. Potvrzují se mi rovněž při dalším vzdělávání učitelů z praxe, při nejrůznějších setkáních s učiteli základních a středních škol (konference, semináře apod.) i při rozhovorech s kolegy, kteří rovněž působí na vysokých školách. Neblahý stav současného studia učitelství i učitelství jako takového shrnuji do následujících bodů:

1. K vysokoškolskému studiu učitelství se hlásí **málo** absolventů středních škol. Většina z nich má **podprůměrné znalosti a dovednosti**, mnozí měli na střední škole trojky, někteří nematurovali z předmětů, jejichž učitelství hodlají studovat.

¹ Podpořeno projektem *Podpora technických a přírodovědných oborů* Operačního programu *Vzdělávání pro konkurenceschopnost* (CZ.1.07/4.2.00 / 06.0005).

² Jedná se o studenty učitelství matematiky v kombinaci s deskriptivní geometrií, fyzikou, informatikou, zeměpisem, biologií, chemií a tělesnou výchovou (učitelské studium na MFF UK, PřF UK, FTVS UK).

2. Někteří studenti již při nástupu na učitelské studium otevřeně říkají, že **nikdy učit nechtěli, nechtějí a ani učit nebudou**.
3. Většina studentů učitelství **nemá valný zájem ani o zvolený obor studia** (tj. o předměty aprobace), **ani o učitelskou profesi**, k jejímuž vykonávání se na vysoké škole připravují, resp. mají připravovat. O některých lze dokonce říci, že **nemají zájem o žádné studium**, že jen při minimu vynaložené námahy setrvávají na vysoké škole a „čekají“ zde na udělení vysokoškolského diplomu.³
4. Již na počátku vysokoškolského studia prokazují mnozí studenti **obrovské nedostatky** nejen ve znalostech a dovednostech v předmětech, které studují, ale i **v obecné připravenosti na jakékoli studium**. Mají značné problémy s mateřským jazykem (pravopis, sloh), závažné potíže jim činí vnímání mluveného slova (přednášky) a porozumění psanému textu (samostatné studium), neznají význam řady běžně užívaných slov, mají problém napsat smysluplnou větu, souvětí, odstavec souvislého textu, postrádají schopnost soustředit se po určitou dobu na nějaký problém či úkol. **Vyučovat takovéto studenty čemukoliv je velmi obtížné**. Příčinou této situace je mimo jiné i to, že absolventi středních škol nebyli během svého předchozího studia na základní a střední škole vedeni k soustavné práci a k zodpovědnosti za svůj výkon, nenaučili se plně se soustředit na studované téma, na řešený problém, nezískali potřebný objem znalostí a dovedností. Jejich **psychika je silně ovlivněna** vymoženostmi nové doby (mobily, SMS, PC, počítačové hry, chat, internet, poslech hudby při jakékoli příležitosti a činnosti atd.).
5. Mnozí **absolventi učitelského studia do škol vůbec nenastupují**. Jiní přicházejí do škol s velkým odhodláním dobře vyučovat, dobře vzdělávat a dobře vychovávat; po krátké době však své ideály ztrácejí a ze školství znechuceně odcházejí.
6. V uplynulých dvou desetiletích **odešlo ze škol z řady důvodů mnoho kvalitních učitelů**, kteří již ve školách delší dobu pracovali. Rozbor příčin jejich odchodu by mohl být tématem samostatného článku.
7. Na školách dnes působí **mnoho nekvalifikovaných učitelů a učitelů bez patřičné aprobace** – uvádí se, že více než dvacet procent (v některých regionech dokonce přes třicet procent). Často se jedná o lidi, kteří v jiných zaměstnáních neuspěli a jdou vyučovat „z nouze“. Situaci ještě do značné míry zachraňují důchodci z učitelských řad. Ministerstvo tuto situaci zná, má k dispozici poměrně přesná statistická data. Problém však řeší udělováním výjimek a soustavným změkčováním podmínek pro ty, kteří vyučují bez patřičného vzdělání, bez potřebné aprobace, i pro ty, kteří do škol bez potřebného vzdělání nastupují. Vláda již schválila návrh novely zákona o pedagogických pracovnících, podle níž musí nekvalifikovaní učitelé nastoupit do vysokoškolského studia nejpozději roku 2014! Noví „učitelé“ musí začít studovat nejpozději dva roky po nástupu do školy, učitelé nad 45 let s více než desetiletou praxí si vzdělání doplňovat nemusí vůbec!⁴

³ Toto tvrzení platí i o mnoha studentech jiných vysokých škol, jiných programů, oborů, zaměření atd.

⁴ Jsem si plně vědom toho, že existují i dobří učitelé, kteří mistrně ovládají svůj předmět i učitelské řemeslo, ačkoliv neabsolvovali žádnou pedagogickou přípravu.

Z výše uvedených důvodů je současná **školská reforma** (která bezprostředně navázala na transformaci našeho školství probíhající od počátku devadesátých let) **odsouzena k nezdaru. Nemůže přinést rozumné výsledky.** Zdá se mi, že jejím hlavním cílem je umožnit některým subjektům a jedincům čerpání závrtných finančních prostředků z nejrůznějších fondů (školení učitelů o rámcových a školních vzdělávacích programech, o klíčových kompetencích a moderních vyučovacích metodách, o standardu učitele, granty na zjištění faktů, která jsou obecně známá, velkoryse financované projekty, jejichž výsledky jsou po čase anulovány, organizace plytkých diskusí apod.). Tyto peníze však citelně chybějí učitelům a školám.

Jen velmi bohatá nebo velmi hloupá země si může dovolit vypracovávat pro každou generaci studentů nové pojetí studia. To napsal Konrad Paul Liessmann (nar. 1953), který byl nedávno v Rakousku vyznamenán titulem „Vědec roku 2006“, v knize *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění* [8] (viz str. 115).

Návrh řešení

Domnívám se, že existuje poměrně jasná cesta ke zlepšení současného stavu, ale není vůle se po ní vydat. Stačilo by „poměrně málo“. Finanční prostředky, které jsou již řadu let věnovány na soustavné reformování a kterými jsou podporovány nejrůznější projekty pochybného zaměření, by bylo třeba poskytnout na **vybudování kvalitního systému profesního růstu učitelů doprovázeného významným platovým postupem.** Současně by bylo zapotřebí **vyvážit práva a povinnosti studentů a učitelů a neutravovat učitele sepisováním nesmyslných slohových cvičení.** Učitelské povolání by se po nějaké době stalo opět atraktivní profesí, k jeho studiu by se hlásili kvalitnější maturanti, na vysokých školách by se studenti učitelství zodpovědněji připravovali na své povolání, absolventi učitelského studia by do škol opravdu nastupovali a ze škol neutíkali. K dalšímu vzdělávání a profesnímu růstu by byli motivováni jednak finančně, jednak narůstající společenskou prestiží. Muselo by se však jednat o systém, který bude fungovat dlouhodobě.

Jednou z možností profesního růstu učitelů se mohou stát tzv. atestace. O jejich zavedení se hovořilo a psalo již před patnácti lety, krátce po pádu minulého režimu (viz např. [1], [2], [3], [13], [14]).⁵

V následujících odstavcích se vrátím ke svým tehdejšími myšlenkám; budu jen mírně modifikovat to, co jsem napsal v letech 1991 až 1993. Pokusím se znovu načrtnout své představy o atestacích učitelů působících na třetím stupni.⁶

Atestace

Profesní růst učitelů by měl být postaven na **zdokonalování odbornosti** (předměty aprobace) a **pedagogické zdatnosti** (umění vyučovat). Základem uvažovaného kvalifikačního růstu učitelů by se mohl stát dvouступňový, dobře koncipovaný systém atestací.

⁵ Dnes se opět o atestacích hovoří, ale ve zcela jiném smyslu.

⁶ Domnívám se, že pro učitele působící na druhém stupni by nebyl problém návrh modifikovat. Atestace učitelů druhého stupně a třetího stupně by měly být organizovány odděleně, oba tyto projekty by však měly být vytvořeny na stejném principu.

Atestace by neměly být povinné. S jejich úspěšným absolvováním by však mělo být bezprostředně spjato udělení tzv. *definitivy* (tj. pracovní poměr na dobu neurčitou, případně určitá záruka místa v daném regionu – ekonomická „jistota“), udělení pracovního označení *profesor* (společenská prestiž) a zařazení do vyšší kvalifikační třídy (platový postup). Učitelé by se proto ve vlastním zájmu měli snažit se atestacím podrobovat.

Atestace by se měly týkat zejména nastupující generace, mladých učitelů, kteří začali vyučovat v posledních deseti letech. Systém by měl postupně „nabíhat“. Starší učitelé by se mohli rovněž zapojit, nikdo by je však k tomu neměl nutit. Neměli by být zřízením atestací finančně znevýhodněni. Plošné zavedení atestací by patrně nebylo organizačně a ekonomicky zvládnutelné.

Atestační komise

Atestace by měly být organizovány nezávislými komisemi, jejichž členy by měli být profesori a docenti z fakult připravujících budoucí učitele a zkušení středoškolští učitelé. Pro každý předmět by měly v ČR existovat nejvýše dvě až tři atestační komise (Čechy, Morava a Slezsko), které by působily při respektovaných fakultách (pro daný předmět)⁷. Malý počet atestačních komisí je nutným předpokladem k udržení vyrovnané úrovně atestací. Komise by měly být pravidelně obměňovány. Jejich činnost by měla být honorována (pokud by tuto aktivitu neměli členové komisí přímo „v popisu práce“).

První atestace

Zaměření první atestace by mělo vést začínajícího učitele hned na počátku jeho učitelské dráhy k hlubšímu poznání předmětů jeho aprobace a k perfektnímu zvládnutí výuky tohoto předmětu. V žádném případě by nemělo učitele odvádět od jeho práce ve škole (např. sepisováním formálních slohových cvičení nebo studiem „tvrdé vědy“), ale naopak ho ihned po absolvování vysoké školy motivovat k dokonalému ovládnutí učitelské práce.

První atestace by měly být spjaty s předměty aprobace. Učitel, který má např. aprobaci pro matematiku a fyziku, by absolvoval první atestaci z matematiky a první atestaci z fyziky.

První atestace by neměla být další proovrkou znalostí získaných na vysoké škole, tj. jakousi další magisterskou zkouškou, ani prověřením hlubších znalostí předmětu aprobace získaných dalším samostatným studiem, ani kontrolou znalostí teoretických partií pedagogiky, psychologie, oborové didaktiky apod. První atestace by měla být přímým a zcela konkrétním potvrzením těch znalostí a dovedností, které bezprostředně souvisejí s výkonem učitelského povolání (výklad nové látky, řešení úloh a praktických cvičení, příprava pokusů, odpovědi na dotazy studentů, konzultace, pohotovost k suplování apod.), které absolvent učitelského studia rozvine v prvních letech svého učitelského působení. Měla by vést začínajícího učitele k tomu, aby se hned od začátku své učitelské dráhy snažil hlouběji seznámit s celou vyučovanou látkou svého aprobačního předmětu, aby zvažoval různé způsoby výkladu a výuky, po všech

⁷ Atestační komise pro učitele matematiky působící na třetím stupni by bylo účelné zřídit při MFF UK a PřF MU.

stránkách se uvědoměle zlepšoval, sledoval novinky ve svém oboru, odborné soutěže žáků a studentů, aby byl průvodcem nejlepších studentů a současně oporou slabších. Měl by být motivován ke studiu knih a pramenů, které rozšiřují obzory a ukazují širší souvislosti, ke sledování časopisů a webových stránek, které se výuky jeho předmětu týkají. Hlavním cílem první atestace by měla být soustavná a dlouhodobá příprava učitelů na atestaci, nikoli atestace samotná. Příprava na první atestaci musí být bezprostředně spjata s dobrým výkonem učitelské profese, nesmí učitele od poctivě vedené výuky a od práce se studenty odvádět.

První atestace by měla být promyšleně vybudovanou překážkou, kterou by špatní učitelé nepřekonalí a dobří učitelé by s ní – po zodpovědné přípravě – neměli mít problémy.

Systém prvních atestací by měl být vypracován tak, aby byly dostatečně vystiženy specifické rysy a problémy jednotlivých předmětů, a současně tak, aby základní pojetí atestací bylo všem předmětům společné.

Složení prvních atestací z obou předmětů své aprobace by dvouoborový učitel získával *definitivu*, označení *profesor* a vyšší platovou třídu. Jednooboroví učitelé by skládali atestaci jen z jediného předmětu; na většině škol však asi nemají jednooboroví učitelé plné úvazky, málokdy tvoří jádro učitelských sborů. Vzhledem k nevelkým hodinovým dotacím jednotlivých předmětů lze těžko předpokládat udělování definitivy jednooborovým učitelům (s výjimkou jazykářů).

Náplň prvních atestací

První atestace by mohla mít následující náplň.

- a. Vhodně sestavený test by umožnil posoudit šířku a hloubku znalostí učitele (látka předmětu aprobace, její nepřilíš velká nadstavba, širší souvislosti), jeho rozhled, kvalitu písemného projevu a schopnost odpovídat na dotazy nadaných a zvědavých studentů. Součástí testu by mohlo být i vyřešení dvou či tří obtížnějších cvičení či praktických problémů (podle charakteru předmětu). Soubor takovýchto testů by měl být dostatečně bohatý, musel by být kvalitně vytvořen, aby dával jasný obraz o znalostech a dovednostech učitelů. Konkrétní test by byl zadáván losem. Bylo by rozumné doporučit učitelům dané aprobace několik knih, na jejichž základě by byly testy sestavovány, sledování některých odborných časopisů, webových stránek apod.
- b. Asi patnáctiminutový výklad jednoho tématu uvažovaného předmětu aprobace by umožnil posoudit odbornost a vyučovací schopnosti učitele (porozumění látce, koncepcí a srozumitelnost výkladu, vyjadřovací schopnosti, grafická úprava zápisu na tabuli, vhodná volba demonstrativních příkladů, problémů apod.). Prověřila by se tak i pohotovost učitele k případnému suplování. Téma výkladu by bylo určeno losem. Učitel by měl nějaký čas na přípravu (asi deset až dvacet minut), při níž by měl k dispozici učebnice a materiály, podle nichž učí. Mohl by si udělat na papír poznámky, vyhledat vhodné demonstrativní příklady a cvičení apod. Výklad by měl být veden stejným způsobem a na stejné úrovni jako ve škole. Po výkladu by následovaly dotazy členů atestační komise.

- c. Podrobný rozbor a výklad praktického tématu předmětu aprobace (příklad, cvičení, pokus, gramatické jevy, rozbor slovní a větný, rozbor historických příčin významné události apod.) by umožnil posoudit, jak je učitel schopen porozumět obtížnějším místům svého oboru, vysvětlit je, a jak dokáže aplikovat teoretické poznatky.⁸ Téma by bylo vybráno losem, učitel by měl asi 15 minut na přípravu. Tato složka atestace by dovedností učitele postihovala více a v jiném směru než složka druhá. Její pojetí podstatně závisí na charakteru předmětu aprobace.

Formální záležitosti

Spolu s přihláškou k atestaci by bylo třeba předložit stručný profesní životopis, přehled dosavadní pedagogické činnosti, doklady o případných předchozích atestacích a vyjádření ředitele školy. Přípuštění k atestaci však nesmí být vázáno na souhlas ředitele příslušné školy. První atestaci by bylo možno v případě neúspěchu opakovat nejvýše dvakrát, a to nejdříve po jednom roce od předchozího neúspěšného pokusu.

Podmínkou přípuštění k první atestaci by měla být alespoň čtyřletá učitelská praxe. Je pravděpodobné, že během této doby projde začínající učitel všechny ročníky vyšší (případně nižší) střední školy, seznámí se s výukou celé látky obou předmětů své aprobace, najde svůj vlastní přístup k učivu, pedagogický styl a získá nejdůležitější učitelské zkušenosti.

Vzdělávání učitelů

Přímo k atestacím by nemělo být organizováno povinné vzdělávání. Bylo by však žádoucí, aby se zejména oborové fakulty snažily podchytit učitele působící na školách organizováním kvalitních a atraktivních seminářů, cyklů přednášek a dalších vzdělávacích akcí (večerních, víkendových nebo např. v rámci tzv. třetího semestru v červenci a srpnu). Některé z těchto akcí by mohly být zaměřeny přímo k atestacím. Rozsáhlejší vzdělávací akce by bylo rozumné zakončovat zápočtem nebo zkouškou. Rozumnou formou by mohly být různé korespondenční soutěže, elektronické konference, internetové diskuse, které by motivovaly ke studiu, vzdělávání, sledování novinek, k přemýšlení o problémech, k tvorbě učebních pomůcek, hledání vhodných pedagogických postupů apod.

V žádném případě by nemělo být možno získat atestaci formálním absolvováním stanoveného počtu přednášek, seminářů, školení apod. Takto pojaté atestace by patrně vedly k nespravedlivému „povýšení“ některých učitelů vůči druhým, učitelské sbory by byly velmi brzy rozděleny na tzv. *chovné koně*, tj. učitele, kteří by intenzívně jezdili na nejrůznější vzdělávací kurzy a školení, a na tzv. *koně tažné*, tj. učitele, kteří by za výše zmíněné chovné koně suplovali a pracovali. Takovýto systém by rovněž dával velkou příležitost firmám nejrůznějšího druhu, které by za značné obnosy „vzdělávaly“ učitele a umožňovaly jim získávat atestace.

⁸ Pro matematiku by bylo možno zadat učitelům k vyřešení jeden příklad z Matematické olympiády. Příklad by byl vybrán losem z posledních čtyř ročníků Matematické olympiády příslušných kategorií, což by bylo přesně specifikováno v podmínkách atestací. Tato složka atestací by vedla učitele matematiky k soustavnému sledování Matematické olympiády. Jako studijní literatura by dobře posloužily ročenky Matematické olympiády, v nichž jsou tyto příklady vyřešeny a komentovány.

Druhá atestace

Druhá atestace by měla postihnout další kvality učitele. Měla by být společná pro všechny předměty aprobace. Získal by ji poměrně malý počet učitelů (snad jen 5 procent), měli by to být ti nejlepší a nejaktivnější učitelé, kteří svým působením ovlivňují úroveň a atmosféru celého našeho školství.

Učitelé s druhou atestací by měli pečovat o kvalitu výuky na škole, na níž působí, vést předmětové komise, ovlivňovat školství v regionu. Měli by se výrazněji angažovat při výchově nových učitelů, při dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, mohli by nějaký semestr vést seminář na fakultě připravující učitele, působit po určitou dobu jako inspektoři, pracovat v akreditačních komisích. Takovéto jejich aktivity by měly být vnímány i jako významné společenské ocenění, měly by být kompenzovány patričním snížením úvazku.

Ke druhé atestaci by se mohl přihlásit učitel, který již má definitivu a alespoň desetiletou učitelskou praxi. Druhá atestace by již neměla mít úroveň zkoušky. Atestační komise by posoudila všestrannou aktivitu učitele za celou dobu jeho učitelského působení na základě následujících písemností: stručný profesní životopis, přehled pedagogické činnosti ve škole, přehled všech dalších aktivit (přednášky, práce s talentovanými studenty, výběrová výuka, kroužky pro účastníky soutěží, řešitele olympiád, pořádání korespondenčních seminářů, úspěchy žáků, výroba pomůcek, programů, absolvování doktorského studia, dalšího vzdělávání učitelů zakončeného zkouškou atd.), seznam publikací (učebnice, články, recenze apod.), osvědčení o předchozích atestacích, vyjádření ředitele školy zahrnující i výsledky případných inspekcí. Ke druhé atestaci by si atestační komise vyžádala ještě reference od dvou významných osobností oboru. Zhodnotila by všestranné aktivity učitele a zvažila, do jaké míry přesahují běžný výkon učitelské profese. Po příznivém posouzení dodaných materiálů by mohl být kandidát na druhou atestaci vyzván k rozpravě s akreditační komisí. Po úspěšné rozpravě by byla druhá atestace udělena.

Pokud by byl systém atestací přijat, bylo by patrně žádoucí udělit ve zkráceném řízení druhou atestaci významným osobnostem učitelské obce, které mají celostátní respekt. Tito zkušení učitelé by pak pracovali v atestačních komisích.

Profesní růst učitele

Učitel, který zahájí po absolvování vysoké školy svoji pedagogickou dráhu, by měl mít pracovní poměr na dobu určitou a platovou třídu **A**. Po složení prvních atestací (*definitiva, profesor*) by měl mít platovou třídu **B**. Po případné druhé atestaci by měl mít platovou třídu **C**. Zařazení do těchto platových tříd nesmí být závislé na řediteli školy; ten hodnotí konkrétní práci učitelů ve škole (nezávisle na třídách **A**, **B**, **C**) osobním hodnocením.

Přijetí učitele na dobu určitou neznamená, že bude po jejím uplynutí propuštěn, nezíská-li do té doby definitivu. Dobrý ředitel školy se bude jistě snažit udržet ve škole kvalitního perspektivního učitele. Na druhé straně by však měl mít relativně snadnou možnost se zbavit učitele špatného. Bylo by velmi prospěšné dosáhnout situace, kdy budou nastavená pravidla motivovat ředitele školy k tomu, aby měl na své škole co

nejméně hodin vyučovaných nekvalifikovanými a neaprobovanými učiteli. Zatím se spíše zdá, že některým ředitelům vyhovuje situace, kdy je na škole větší objem neaprobované výuky, neboť neaprobovaným učitelům je vyplácena nižší mzda a ušetří se tak finance.

Získání kvalifikace pro výkon funkce ředitele, zástupce ředitele apod. by nemělo být jednoznačně spjato s atestacemi, ale spíše s vhodným manažerským kurzem.

Poznámka

Je mi jasné, že výše popsaná koncepce atestací není rozpracována do všech technických detailů, chybí např. jakákoli ekonomická rozvaha. O jednotlivostech a ekonomické stránce věci lze uvažovat až v případě, kdy by byl tento návrh vzat v úvahu. V tomto okamžiku je to předčasné.

Závěr

Žádný mechanismus zkoušek a atestací nemůže být chápán jako absolutně spolehlivé kritérium pro posuzování práce učitelů. Nemůže plně postihnout vztah učitele k práci, jeho zodpovědnost, vztah ke studentům a tzv. morálně volní vlastnosti. Zde bude vždy ležet velká zodpovědnost na řediteli školy.

System atestací – jak je výše navržen – by měl přispět ke zlepšení současné situace. Měl by učitele motivovat ke kvalitní pedagogické práci a k profesnímu růstu. Měl by se vyvinout v kultivovaný a účinný nástroj diferenciacce učitelů. Rozhodně by neměl být chápán jako prostředek, který má učitelům komplikovat a otravovat život. Zavedení atestací a jejich obsah je třeba dobře uvážit. Nevhodná koncepce atestací by mohla mít na naše školství velmi negativní dopad.

Literatura

1. BEČVÁŘ, J. *První úvahy o atestacích středoškolských učitelů matematiky*, Akreditační diskusní materiály, JČMF, Brno, 1991, str. 52–53; též Informace MVS JČMF č. 36, červenec 1991, str. 30–31.
2. BEČVÁŘ, J. *Druhá úvaha o atestacích středoškolských učitelů matematiky*, in E. Fuchs, Z. Došlá (ed.): *Celostátní seminář fakult vychovávajících učitele matematiky*, Šlapanice, 28.–30. září 1992, PŘF MU, Brno, 1992, str. 22–26; též in *Alfa revue* 2(1992), č. 3, str. 12–19; též in E. Fuchs, D. Hrubý, A. Trojánek (ed.): *VI. seminář o filosofických otázkách matematiky a fyziky*, Jevíčko, 24.–27. srpna 1992, Brno, 1992, str. 100–104.
3. BEČVÁŘ, J. *Atestace pro učitele škol třetího stupně*, in E. Fuchs, Z. Došlá (ed.): *Celostátní seminář fakult vychovávajících učitele ZŠ a SŠ*, Pracovní materiály, Šlapanice, 18.–20. října 1993, PŘF MU, Brno, 1993, str. 26–33.
4. BEČVÁŘ, J. *Matematika, vzdělanost a vzdělávání*, in M. Lávička, B. Bastl, M. Ausbergerová (ed.): *10. setkání učitelů matematiky všech typů a stupňů škol*, Vydavatelský servis, Plzeň, 2006, str. 49–63; též in A. Trojánek, J. Novotný (ed.): *Matematika, fyzika a školství*, Sborník z XIII. semináře o filosofických otázkách matematiky a fyziky, Velké Meziříčí, srpen 2006, Velké Meziříčí, 2008, str. 101–119.

5. BEČVÁŘ, J. *Naše žhavá současnost*, in M. Bečvářová (ed.): O škole a vzdělávání, Matfyzpress, Praha, 2007, str. 71–89; též in A. Trojánek, J. Novotný (ed.): Matematika, fyzika a školství, Sborník z XIII. semináře o filosofických otázkách matematiky a fyziky, Velké Meziříčí, srpen 2006, Velké Meziříčí, 2008, str. 122–147.
6. BEČVÁŘ, J. *Co má znát a umět pedagog*, in M. Lávička, B. Bastl (ed.): Setkání učitelů matematiky všech typů a stupňů škol 2008, 6.–8. listopadu 2008, Srní, Vydavatelský servis, Plzeň, 2008, str. 53–58.
7. HRUBÁ, J. *Budeme mít kariérní růst učitelů*, Učitelské listy, 5. 3. 2003.
8. LIESSMANN, K. P., *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*, Edice XXI. století, sv. 4, Academia, Praha, 2008, 125 stran. (*Theorie der Unbildung. Die Irrtümer der Wissensgesellschaft*, Wien, 2006, přeložila Jana Zoubková).
9. MORÁVKOVÁ, N. *Atestace absolventů pedagogických fakult*, Metodický portál www.rvp.cz, 22. srpna 2008.
10. PIŤHA, P. *Velká iluze českého školství*, Učitel matematiky 16(2007/08), str. 231–242; též in A. Trojánek, J. Novotný (ed.): Matematika, fyzika a školství, Sborník z XIII. semináře o filosofických otázkách matematiky a fyziky, Velké Meziříčí, srpen 2006, Velké Meziříčí, 2008, str. 156–167.
11. PODLAHOVÁ, L. *První kroky učitele*, Triton, Praha, 2004.
12. ŠIMONÍK, O. *Začínající učitel*, MU, Brno, 1995.
13. TROJÁNEK, A. *Úvahy o triádě magisterium-akreditace-atestace*, in E. Fuchs, D. Hrubý, A. Trojánek (ed.): VI. seminář o filosofických otázkách matematiky a fyziky, Jevíčko, 24.–27. srpna 1992, Brno, 1992, str. 98–99.
14. TROJÁNEK, A. *Akreditace magistrů pro učitelství fyziky*, Matematika-Fyzika-Informatika 1(1991/1992), str. 93–94.

Kontaktní adresa

Doc. RNDr. Jindřich Bečvář, CSc.
Katedra didaktiky matematiky MFF UK
Sokolovská 83, 186 75 Praha 8
Telefon: +420 221 913 251
E-mail: becvar@karlin.mff.cuni.cz